עשרה נקבים היו בה כל אחד ואחד מוציא עשרה מיני זמר נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר במתניתא תנא היא אמה א] וגבוה אמה וקנה יוצא הימנה ועשרה נקבים היו בה כל אחד מוציא מאה מיני זמר נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך מתניתא גוזמא: ועבדי כהנים היו כו': לימא בהא קמיפלגי דמ"ד עבדים היו קסבר *עיקר שירה *בפה וכלי לבסומי קלא ב] (הוא דעבידא) ומ"ד לוים היו קסבר עיקר שירה בכלי ותסברא רבי יוסי מאי קסבר אי קסבר עיקר שירה בפה ג] עבדים סגיא אי קסבר עיקר שירה בכלי לוים בעינן? לעולם קסבר עיקר שירה בפה והכא במעלין מדוכן ליוחסין ולמעשרות קמיפלגי מ"ד עבדים היו קסבר אין מעלין מדוכן לא ליוחסין ולא למעשרות ומ"ד לוים היו ד] קסבר מעלין מדוכן בין ליוחסין בין ה] למעשרות ולמ"ד ישראלים היו קסבר מעלין מדוכן ליוחסין ולא למעשרות: תנו רבנן ו] *השיר מעכב את הקרבן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אינו מעכב מ"ט דר' מאיר? *דאמר קרא °ואתנה את הלוים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל ז] ולכפר על בני ישראל מה כפרה מעכבת אף ח] שירה מעכבת ורבנן ההוא לאידך דר' אלעזר דאמר ר"א מה כפרה ביום אף שירה ביום: אמר רב יהודה אמר שמואל מנין לעיקר שירה מן התורה שנאמר °ושרת בשם ה' אלהיו איזהו שירות שבשם הוי אומר זה שירה ואימא נשיאות כפים ט]? מדכתיב °לשרתו ולברך בשמו מכלל דברכת כהנים לאו שירות היא בר מתנה אמר מהכא °תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב הוי אומר זה שירה ואימא דברי תורה דכתיב °פקודי ה' ישרים משמחי לב? משמחי לב איקרי טוב לא איקרי ואימא בכורים דכתיב °ושמחת בכל הטוב? טוב איקרי טוב לבב לא איקרי א"ר מתנה מנין לביכורים שטעונין *שירה אתיא טוב טוב מהכא, איני *והא א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מנין שאין אומרים שירה אלא על היין שנאמר °ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים במה משמח מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין! משכחת לה *כדתני י] ר' יוסי פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקין יא] הביא ענבים ודרכן מנין? ת"ל תביא: חזקיה אמר מהכא °וכנניהו שר הלוים יב] (ישור) במשא כי מבין הוא אל תיקרי (ישור) אלא ישיר בלווטי א"ר יוחנן מהכא °לעבוד עבודת עבודה איזהו עבודה שצריכה עבודה הוי אומר זו שירה רבי יצחק אמר מהכא °שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל ר"נ בר יצחק אמר מהכא (°הם) ישאו קולם ירונו בגאון ה' צהלו מים תנא מייתי לה מהכא °ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו ממשמע שנאמר בכתף איני יודע שישאו מה ת"ל ישאו אין ישאו אלא לשון שירה וכן הוא אומר °שאו זמרה ותנו תוף ואומר ישאו קולם ירונו וגו' חנניא בן אחי רבי יהושע אמר מהכא °משה ידבר והאלהים יעננו בקול:

על

עשרה נקבים היו בה · ובכל נקב היה קנה אחד ובכל קנה וקנה היו בו י' נקבים ובכל נקב של קנה הוציא מין זמר נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר: יג] **וסימניך** · שלא תטעה מי אמר מאה מי אמר אלף: **מתניתא גוזמא** · דרך משניות לשנות גוזמא כגון הך דאמר בשחיטת חולין בפרק גיד הנשה (דף צ:): **רבי יוסי** · דאמר ישראלים מיוחסים היו מאי קסבר, אלא דכ"ע עיקר שירה בפה: **בין למעשרות** · דמחזקין ליה בחזקת לוי: **ואתנה את הלוים** · ולוים משוררים הם: **שבשם** · שמזכירין בו שם שמים (א): אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב דכתיב (ישעיה סה) הנה עבדי ירונו מטוב לב: **אימא ביכורים** · וה"ק קרא תחת אשר לא הבאת ביכורים: **מנין לביכורים שטעונין שירה** · שאומרים ארוממך ה' כי דליתני כדתנן במס' ביכורים (פ"ג מ"ד): **טוב טוב** · כתיב הכא בכל הטוב וכתיב בשירה (דברים כח) בשמחה ובטוב לבב: **פרי** · בביכורים כתיב (שם כו) מראשית יד] פרי: **הביא ענבים** · לעזרה לביכורים ודרכן מנין שיביא ת"ל אשר תביא מארצך מ"מ: טו] **(ישור במשא)** **חזקיה אמר מהכא** · אשכחן שירת לוים מן התורה ישור במשא טז] בנשיאות קול בשיר: **בלווטי** · שם חכם: **שירה** · צריך עבודת קרבן שאינו נאמר אלא על היין של נסכי קרבן כדכתיב (במדבר י) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם: **צהלו מים** · יצהלו בשיר בית המקדש יותר מקהלות ים סוף: **מייתי לה מהכא** · לעיקר שירה מן התורה:

על

לא דכ"ע עיקר שירה בפה · קשה בפרק החליל (סוכה נא·) קאמר דאי עיקר שירה בפה אין שיר של קרבן נמי דחי שבת וי"ט לעשותו בכלי וא"כ מתני' דקתני י"ב ימים החליל מכה מני וי"ל דודאי תנאי דמתניתין אית להו עיקר שירה בפה אבל איכא תנא דרבי יוסי בר יהודה התם דאמר דשיר בכלי (*דקרבן) דחי שבת וי"ט ואתי *רישא כוותיה: **השיר** מעכב הקרבן · קשה דהא השיר בשעת ניסוך והניסוך אין מעכבת הקרבן דאדם מביא זבחו היום ונסכים מכאן יז] עד ארבעה ימים (מנחות דף מד:) ונראה לפרש שיר מעכב את הקרבן היינו ניסוך שאם אין שירה אין ניסוך: **משמח** לב איקרי טוב לא איקרי · וא"ת והכתיב (משלי ד) לקח טוב נתתי לכם (תהלים קיט) טוב לי תורת פיך וי"ל דה"ק משמח לב איקרי טוב *שסמוך (ללב) לשמחה ומשמעותו לשון שמחה א"נ טוב הסמוך ללב לא איקרי וא"ת והא כתיב (רות ג) וייטב לבו ופירש"י שעסק בדברי תורה [שם במדרש וייטב לבו בתלמוד תורה וה"נ דרשינן שבת (דף סג:) וייטיב לבך על תלמוד תורה] וי"ל דלא כתיבי בהדיא ולפ"ז לא הוי אתי שפיר הא דמקשה ואימא ביכורים דהא טוב סמוך ללב לא איקרו וי"ל דה"נ משני דבעינן טוב הסמוך ללב ומיהו כיון דהיה יודע דבעינן טוב הסמוך ללב מעיקרא שוב לא צריך להקשות עוד מביכורים ולשון ראשון עיקר: **מנין** לביכורים שטעונין שירה · פרש"י יח] (דתנא) שהיו טעונין שירה [כדתנן במס' ביכורים (פ"ג מ"ד) החליל (היה) מכה לפניהם [כו'] יט] והא דפריך איני והא אמר ר' שמואל בר נחמני ומקשה לרבי שמואל בר נחמני אך יש תימה אמאי לא מקשה ליה בהדיא מן המשנה וי"ל שהש"ס לא הביא המשנה דזרעים וגם מילתיה דר' שמואל בר נחמני לא אייתי ליה הש"ס אלא אגב גררא הלכך לא פריך אלא הכי ולרבי נראה ששיר המשנה של ביכורים אינו עיקר השיר כ"א לשמחה בעלמא הלכך לא פריך מינה לר' שמואל בר נחמני ולא כפירש"י ויש תימה דלא איירי המשנה בעיקר שיר כלל ועוד הקשה ר' אלחנן היכי מוקי לה למשנת ביכורים הכא בהביא ענבים ודרכן דהא בכל הביכורים איירי בתאנים וחטין וכל ז' המינין *) ואין לפרש דה"ק שאם הביא ענבים בביכורים ודרכן לאחר כך שלא תפקע מהם קדושת הביכורים אע"ג דכתיב בקרא פרי דהתם תניא בחולין פרק העור והרוטב (דף קכ:) אין מביאין ביכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים אלמא שהמשקה מהם חשוב לביכורים אלא דיש לפרש הביא ענבים ודרכם פי' הפריש ענבים ודרכם מנין שכשרים לביכורים ת"ל תביא והא דתניא אין מביאין ביכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים דמשמע לכתחילה מביאין יש לפרשו בדיעבד כן דהא קרא כתיב שאומרים שיר על ביכורים והיכי כתב קרא בדיעבד ונראה לפרש דמיירי לכתחלה וה"פ הביא ענבים ודרכן מנין שיביאם לכתחילה ת"ל תביא דמשמע לכתחילה ומשנת ביכורים נמי אתיא שפיר דמיירי במשקין היוצאין מזיתים וענבים שאומרים עליהם שירה לכתחילה ואיידי דתקנו עליהם שירה תקנו נמי בכל הביכורים של ז' המינים ולא קשיא מידי מכל מה שהקשיתי לעיל ול"ע בירושלמי: **אל** תיקרי כא] ישור אלא ישיר · תימה דכמה קראי איכא בדברי הימים (א ט) בני פלוני משוררים וי"ל לכך דייק ליה מהך קרא דכתיב ישור במשא וכתיב עבודת משא אי נמי מפיק מקראי שהיא עבודה וזר חייב עליה מיתה:

מהכא

*) נ"א ועוד רבי יוסי גופיה היכי קאמר ואין לפרש דה"ק נ"ק

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פ"ג מהלכות כלי המקדש הלכה ג:

לב ב מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הלכה יא טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף ב:

נ"א ושיר של קרבן דחי כו' נ"ק

נ"א מתני' עיין נ"ק

לג ג מיי' פ"ג מהלכות כלי מקדש הלכ' ב:

לד ד מיי' פ"ד מהל' בכורים הלכה א וין:

לה ה מיי' [פ"ג מהלכות כלי מקדש דין ב כמ"ן] (פ"ז מהלכות תמידין הלכה ה):

עי' הגהות נ"ק

לו ו מיי' פ"ג מהלכות בכורים הלכה ד:

[א"ר אלעזר כצ"ל וכ"ה בילקוט ובזה תבין מה דקאמר בסמוך לקמן ורבנן ההוא לאידך דרבי אלעזר כו']

שיטה מקובצת

א] אמה וגמדה אמה תיבת וגבוה נמחק: ב] קלא בעלמא ומ"ד ותיבות הוא דעבידא נמחק: ג] בפה בעבדים: ד] קסבר מעלין מדוכן וכו' · וא"ת ולא יעלו מדוכן ליוחסין ולמעשרו' ויעלו עבדים לדוכן וי"ל דה"ק גזירה שמא יבא להעלות ליוחסין ולמעשרות הרא"ש ז"ל בתוספותיו: ה] למעשרות ומ"ד ישראלים אות ל' נמחק: ו] השיר מעכב את הקרבן · וא"ת והלא השיר אינו בא אלא על הנסכין כדאמרינן לקמן דאין אומרים שירה אלא על היין ואמרי' בפ' הקומץ רבה דאפילו לר"מ אדם מביא זבחו היום ונסכים לאחר כמה ימים וכיון דאין ניסוך אין שיר ואפילו הכי לא מעכב וי"ל דהא דקאמר דשיר מעכב היינו כשהביא הנסכים עם הקרבן אבל כשלא הביאם עם הקרבן לא שייך עיכוב בשיר · הרא"ש ז"ל בתוספותיו: השיר מעכב את הקרבן דברי ר' מאיר · הא דאמרינן בפ' בתרא דתענית כהנים לוים וישראלים מעכבין את הקרבן תניא ר"ש אומר כהנים לוים וישראלים (מעכב) וכלי שיר וכלי שרת מעכבין את הקרבן במאי קמיפלגי רבנן סברי עיקר שירה בפה ורבי שמעון סבר עיקר שירה בכלי אלמא לדברי הכל השיר מעכב איכא למימר דס"ל כר' מאיר אי נמי הא דקאמר מעכבין היינו שצריך לעשות כן מן התורה אבל כפרה לא מעכבי וכן מסתבר דישראל לא מעכבי כפרה דתשמרו להקריב לי כתיב וצריכין שיעמדו ישראל על קרבנם אבל אי ליתנהו שם לא מעכבי כפרה · הרא"ש ז"ל בתוספותיו: ז] ישראל וגו' ולכפר: ח] אף שיר (אות ה' נמחק) · פי' כשמביא נסכים ביום אבל אם הביא נסכים בלילה לא יאמר שיר וכן לר"מ לא מעכבי אם לא הביא נסכים עם הזבח · הרא"ש ז"ל בתוספותיו: ט] מדכתיב לשרתו ולברך בשם ה' (תיבות בשמו מכלל נמחק) הקשה הר"ר אלחנן דהכא מרבינן מושרת ללוים לשיר ובספרי דריש ושרת פרט ללוים שאין ראויין לשרת וי"ל דהכא מרבינן מבשם כדקאמר איזהו שירות שהוא בשם (והתם) דריש מושרת ועיקר שירות אינו בלוים · הרא"ש ז"ל בתוספותיו: י] כדתני רב יוסף פרי פרי אחת תיבות ר' יוסי ל"ש ונמחק: יא] הביא ענבים ודרכן מנין אין לפרש הביא ענבים בכורים ודרכן אח"כ לא פקע מהן בכורים אע"ג דכתיב בקרא פרי דהא תנן בפ' י"א דתרומות אין מביאין בכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים אלמא מביאין מהן משקה והא דקאמר הכא ואי אתה מביא משקה היינו לכתחלה אין לדרכן הביא ענבים ודרכן מנין כלומר הפריש ענבים לשם בכורים ודרכן מנין שיביא מהן המשקה ובשילהי מסכת חלה תנן יוסף הכהן הביא בכורים יין ושמן ולא קבלו ממנו וקאמר עלה בירושלמי תמן תנינן אין מביאין בכורין משקה ר' אילא בשם ר"א (תני)[כיני מתני'] אין עושין בכורים משקה ואפי' משוכו בתך הבעלים והתנן דרך בכורים להביא משקה מנין שיביא ת"ל הביא תמן כשלקטן בשעה ראשונה על מנת כן ברם הכא בשלא לקטן בשעה ראשונה על מנת כן ויראה לי לפי הירושלמי דאם לקטן על מנת לדרכן ולהביא יין בהא נמי אמרינן פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקה ואם דרכן רביא משקה אבל אם לא לקטן לכך ודרכן אין מקבלין ממנו ולהכי לא קבלו מיוסף הכהן עכ"ל הרא"ש ז"ל בתוספותיו: יב] שר הלוים במשא יסר כי מבין הוא אל תקרי יסר אלא ישיר בלוטי א"ר יונתן: יג] זמר הס"ד ומה"ד ונמדה גבוה הס"ד ומה"ד וסימניך: יד] מראשית כל פרי: טו] תיבות ישור במשא נמחק: טז] במשא בנשיאות קול: יז] מכאן אפי' עד: יח] פירש"י דתנן תיבת דתנא נמחק: יט] לפניהם כו' ארוממך וגו' והא: כ] בדיעבד וליתא דהא קרא כתיב דאומרים שירה אות ש' ל"ש: כא] תקרי יסר אלא ישיר תיבת ישור נמחק:

רבינו גרשום

עשר נקבים היו בה · בקתה שחלולה היתה כולה: מתניתא גוזמא · המשנה החיצונה מוטעת לעולם: עיקר שירה בפה · (מה) [השיר] שהיו הלוים אומרים בפיהם הוא עיקר שירה: [ותסברא ר' יוסי דאמר דישראלים הוו מאי קסבר כו']: מעלין מדוכן בין ליוחסין בין למעשרות ומאי דחוי להו דקיימי בין לוים לא דייק אי בכלי מומרין או בפה ומעלין ליוחסין ומחלקין להן מעשר: מעלין מדוכן ליוחסין · משום הכי בעינן משיאין לכהונה: אבל לא למעשרות משום הכי לא בעינן לוים: [לעבוד את עבודת בני ישראל באהל מועד: ולכפר] · מה כפרה · דכהנים (מעכבת דהיינו מתן דמים אף עבודת הלוים דהיינו השירה מעכבת) [מתן דמים מעכבת אף שירה דלוים מעכבת · דהיינו עבודה דלוים]: ורבנן · להכי איתקש עבודה דלוים לכפרה דכהנים דמה כפרה ביום דכתיב ביום צוותו: [שירות] שבשם · שמזכיר בה את השם: זה שירה' אזכרות שבמזמורים [היינו שירה שיש במזמורות אזכרות]: ואימא נשיאות כפים · דכהנים שיש בה הזכרות השם דפשטיה דהאי קרא בכהנים כתיב דגמרינן מיניה בזמן שי"ט סמוך לשבת בין מלפניה בין מאחריה היו כל המשמרות שוין בחילוק לחם הפנים שנאמר וכי יבא הלוי מאחד שעריך מאי שעריך בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד · וכתיב חלק כחלק יאכלו: הוי אומר זו שירה דכתיב עבדי ירונו מטוב לב: טוב לבב לא איקרי · לא תורה ולא ביכורים: אתיא טוב טוב · כתיב בשירה ובטוב לבב · וכביכורים בכל הטוב: מנין שאין אומרים · לוים שירה אלא על היין בשעת ניסוך היין [שנאמר ותאמר להם הגפן וגו']: משכחת לה · אפי' לר' יונתן [דאמר] דאמר שירה על הביכורים: כדתני רב יוסף [שהן יין]: (מנין שאם) הביא ענבים בכורים לירושלים ודרכן קודם ביאתו לעזרה מנין שטעון הבאה אתו יין ת"ל תביא לרבות: ישור במשא · הוי לשון שירה: (ישיר) [בילוזשי] · שם חכם: [איזוהו עבודה שצריכה עבודה] · הוי אומר זה שיר · שהלוים אומרים בפה ואחרים עובדים להם בכלי שיר ומסייעין להם: ואיכא דאמרי שצריכה עבודה

מסורת הש"ס

סוכה נ: נא· [תענית כז· ע"ז מז·]

[עי' תוס' ר"ה לג: ד"ה ותקעתם]

דברים יח

שם י

שם כח

תהלים יט

דברים כו

(חולין קכ)

ברכות לה: [לקמן יב:]

שופטים ט

חולין קכ:

ד"ה א טו [במשא יסור]

במדבר ד

תהלים פא

ישעיה כד

במדבר ז

תהלים פא

שמות יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שבשם כו' שמים הס"ד ואח"כ מ"ה א שירה אין אדם:

* רש"י לעולם קסבר

* מרנן: ושרת - ושרתו

* אחרי הסוגיא הגמ' ממשיכה עם זהות בענין מקור לעיקר שירה מן התורה. בתוך הסוגיא הגמ' מבררת מנין לביכורים שטעונין שירה

נושא/מבנה

I-II

שלבים להסביר

מח' התנאים בענין זהות המנגנים בבית המקדש

• עיקר שירה בפה/בכלי

• מעלין/לא מעלין מדוכן

1- ליוחסין

2- למעשרות

הסבר ג' הדעות במש' לפי שלב II שבגמרא

נושא

מח' ר"מ וחכ' אי שיר מעכב את הקרבן

נושא/מבנה

זהות במהו המקור לעיקר שירה מן התורה

נושא

מנין לביכורים שטעונין שירה